

מפעולות ועד הלשון

מונחי פסיכולוגיה

(רשימה ד') *

לתשומת לב: אם חסר באחת מן הלשונות הלועזיות מונח מקביל לעברי, סימן שאין הוא נהג בספרות המקצועית הכתובה בלשון זו.

1. חשיבה, קשב ועבודה רוחנית

	1. חשיבה	
	thinking	חשיבה
conscience d'une règle	pensée	
Regelbewusstsein	Denken	
purposive consciousness	to think	חשוב
conscience du but	penser	
Zielbewusstsein	denken	
	thought	מחשבה, רציון
conscience de l'accomplissement	pensée	
Erfüllungsbewusstsein	Gedanke	
reproductive thinking	act of thought	פעולת החשיבה
pensée reproductive	acte de la pensée	
reproduktives Denken	Denkakt	
creative thinking	חשיבה יוצרת, חשיבה	מהלך החשיבה
pensée productive	מחדשת	
produktives Denken	cours de la pensée	
discovery	גלוי (פעולה), תגלית (תוצאה)	תהליך החשיבה
découverte	process of thought	
Entdeckung	processus de la pensée	
to discover	Denkprozess, Denkvorgang	
découvrir	thought content	תוכן המחשבה
entdecken	contenu de la pensée	
invention	Denkinhalt	
invention	המציאה	העצמת ידיעה
Erfindung	Wissensaktualisierung	

* עיין, לשוננו' כרך י"א עמ' 243—247; שם כרך י"ב עמ' 96—108; שם כרך י"ג 169—178. הוועדה טביעה בזאת את תורתה לדיר ש' אינהרן (ועד הלשון), ה' ש' אירמאי, ד"ר ריצ' בנעט (ועד הלשון), פרוס' ש' ברגמן, ה' ש' ייבין (ועד הלשון), דיר א"ח כרצבך ודיר ג' רונשטריך על שסיועה בהערותיהם לרשימה זו.

to subordinate	שַׁעֲבַד	to invent	הַמְצִיא
subordonner		inventer	
unterordnen		erfinden	
to coordinate	אַחַה	inspiration	הַשְׁרָאָה
coordonner		inspiration	
zuordnen, gleichordnen		Inspiration	
classification	מִיּוֹן	intuition	אַנְטוֹאִיזְצִיָּה
classification		intuition	
Klassifizierung, Klassifikation		Intuition	
genus	סוּג	imaginal thinking	חֲשִׁיבָה דְמוּתִית
genre		pensée imaginative	
genus		anschauliches Denken	
species	מִין	imageless thinking	חֲשִׁיבָה לֹא-דְמוּתִית
espèce		pensée sans images	
Spezies		unanschauliches Denken	
judgment	שִׁפְטוּ, שִׁפְטִיטָה	reflective thinking	חֲשִׁיבָה מְצִינָת
jugement		pensée réfléchie	
Urteil		reflektives Denken	
to judge	שִׁפּוֹט	before verbal thinking	חֲשִׁיבָה עַד-לְשׁוֹנִית
juger		pensée préverbale	
urteilen		vorsprachliches Denken	
judgment	כַּחַשְׁמִיטָה	above verbal thinking	חֲשִׁיבָה עַל-לְשׁוֹנִית
jugement		pensée sur-verbale	
Urteilkraft		übersprachliches Denken	
to conclude	הִסֵּק	concept	מָשָׁג
conclure		concept	
schliessen, schlussfolgern, folgern		Begriff	
conclusion	הִסֵּק	to conceive, understand, grasp	הַשֵּׁג
conclusion		concevoir	
naturgemässes Schliessen		begreifen	
state of the case	תְּזִיוֹ שֶׁל דְּבָר (חוספתא)	conceptual	מָשָׁגִי
état de l'affaire	(אהלות סטיו בסוף)	conceptuel	
Sachverhalt		begrifflich	
sylogistic conclusion	הַקְּשָׁה (?) (עיי' הערה)	formation of concept	יְצִירַת-מָשָׁגִים
conclusion syllogistique	בסוף הרשימה)	formation du concept	
sylogistisches Schliessen		Begriffsbildung	
sylogism	הַקְּשָׁה (?) (עיי' הערה)	to supraordinate	הַשְׁלֵט
sylogisme	בסוף הרשימה)	surordonner	
Schluss, Syllogismus		überordnen	

cognition	הַכָּרָה	induction (למידה מן הפרט על הכלל)	
connaissance		induction	
Erkenntnis		Induktion	
to recognize	הַכָּרָה	deduction (למידה מן הכלל על הפרט)	
reconnaître		déduction	
erkennen		Deduktion	
recognizable	נִכְרָה	transduction (למידה מן הפרט	
reconnaissable		transduction	על הפרט)
erkennbar		Transduktion (=Analogie)	
apperception	הַתְּפִיסָה, אִתְּרָצְפִּיצְיָה	analogy (הַקְּשָׁה(?), גְּזוּרָה שְׁוָה ?)	
aperception		analogie (עיי' הערה בסוף הרשימה)	
Apperzeption		Analogie	
to appercept	הַתְּפִיסָה	analogy (הַקְּשָׁה(?), גְּזוּרָה שְׁוָה ?)	
apercevoir		analogique (עיי' הערה בסוף	
apperzipieren		analogisch (הרשימה)	
perception	תְּפִיסָה ¹	comprehension	הַבְּנָה
perception		compréhension	
Auffassung		Verstehen, Verständnis	
to apprehend	תְּפִיסָה	to understand	הַבֵּן
appréhender		comprendre	
auffassen		verstehen	
apprehension	הַשְׂגָּה	intellect	שִׂכְל
appréhension		entendement	
Erfassung		Verstand	
summary upshot	סְכוּם	comprehensible	מִיָּבֵן
résumé		conceivable, compréhensible	
Zusammenfassung		verständlich	
to summarize	סַכֵּם	non comprehensible	לֹא-מִיָּבֵן
résumer		inconceivable, incompréhensible	
zusammenfassen		unverständlich	
generalization	הַקְּלָלָה	reason	תְּבוּנָה
généralisation		raison	
Verallgemeinerung		Vernunft	
comparison	הַשְׂוָאָה	reasonable	תְּבוּנָתִי
comparaison		rationnel	
Vergleichung		vernünftig	

1. למונח הנ"ל תשמש המלה תפיסה ללא שם לואי, ואילו מושג perception ; Wahrnehmung ; perception יובע במונח המורכב תְּפִיסָה חושית ; רק בפרוטי perception-ה משמיטים את המלה חושית.

assent, consent	הסכמה	to compare	השווה
consentment		comparer	
Zustimmung		vergleichen	
rejection	דחייה, פסול	abstraction	הפשטה
rejet (rebut)		abstraction	
Verwerfung		Abstraktion	
persuasion	שכנוע (שם פעולה)	to abstract	הפשט
persuasion		abstraire	
Überzeugung		abstrahieren	
probability	הסתברות	reflection	עיון
probabilité		réflexion	
Wahrscheinlichkeit		Reflexion	
probable	מסתבר, קרוב	to reflect	ציג
probable		réfléchir	
wahrscheinlich		reflektieren	
evidence	עליל	reasoning	שקול-הדעת
évidence		délibération	
Évidenz		Überlegen	
evident	נראה בעליל	to reason	שקול בדעת
évident		délibérer	
evident		überlegen	
problematic	בגדר בעיה, בגדר	analysis	נתחם
problématique	שאלה; צריך עיון	analyse	
problematisch		Analyse	
security	בטחה	to analyze	נתחם
sécurité		analyser	
Sicherheit		analysieren	
insecurity	לא-בטחה	synthesis	מזוג
insécurité		synthèse	
Unsicherheit		Synthese	
certainty	נדאות		נצנוץ (של רעיון), מעצת-רוח (יחוקאל יא ה)
certitude			
Gewissheit		Einfall	
belief	האמנה ¹	to occur (to), to come into the mind	נצנוץ
croyance		venir à l'esprit (פלוגי)	(כמוח פלוגי), עלה ברוח
belief (Überzeugung)		einfallen	
necessity	הכרח	assumption	הנחה
nécessité		supposition	
Notwendigkeit		Annahme	

1. מצוי בספרות הפילוסופית של ימי הביניים.

decide	הִכָּרַע	possibility	אִפְשָׁרוּת
décider		possibilité	
entscheiden		Möglichkeit	
meaningful	בְּעֵל-מִשְׁמָעוֹת	hypothesis	הִשְׁעָרָה
significatif		hypothèse	
sinnvoll		Hypothese	
meaningless	חִסְר־מִשְׁמָעוֹת	faith	אֱמוּנָה
dénué de sens		foi	
sinnlos		Glaube	
meaning	מִשְׁמָעוֹת	verification	אֱמוּנָה (ז)
sens, signification		vérification	
Bedeutung		Beglaubigung	
the giving of name	קְרִיאַת-שֵׁם	doubt	סִפֵּק
imposition du nom		doute	
Namengebung		Zweifel	
intention	מְגִמָּה (של מחשבות)	absurdity	תִּפְלוּת
intention		absurdité	
Intention		Absurdität	
object, substance	עֲצָמִים (ר' עֲצָמִים)	absurd	תִּפְלָה
objet		absurde	
Gegenstand		absurd	
objectival	עֲצָמִים	argumentation	נְתִיבַת-נְמוּקִים, הַנְּמֻקָּה
objectif (substantiel)		argumentation	נְתִיבַת-טַעֲמִים
gegenständlich		Begründung, Argumentation	
fact	עֲבָרָה (ר' עֲבָרָה)	argue	נְתוֹן טַעֲמִים, נִמְקֵן
fait		argumenter	
Tatsache		begründen, argumentieren	
relation	יְחָס	argument	נְמוּקִים, טַעֲמִים
relation		argument	
Verhältnis		Argument	
relation	זְקָה	demonstration, proof	הוֹכָחָה
rapport		démonstration	
Beziehung, Relation		Demonstration, Beweisführung	
relation terms	חֲלָקֵי-הַזְקָה	evidence	רְאִיָּה, מוֹפֵת
termes du rapport		preuve	
Beziehungsglieder		Beweis	
identity	זְהוּת	decision	הִכָּרָעָה
identité		décision	
Identität		Entscheidung	

focus of attention	מוקד-הקשב	equality	שוויון
foyer de l'attention		égalité	
Brennpunkt der Aufmerksamkeit		Gleichheit	
tension of attention	מתח-הקשב	sentence, proposition	משפט
tension de l'attention		proposition (phrase), judgement	
Spannung der Aufmerksamkeit		Satz	
persistency of attention	התמדה-הקשב	subject	נושא
persistance de l'attention		sujet	
Beharrung der Aufmerksamkeit		Subject	
range of attention	היקף-הקשב	predicate	נשוא
champ de l'attention		prédictat	
Umfang der Aufmerksamkeit		Prädikat	
level of attention	רמת-הקשב	predicativ	נשואי
niveau d'attention		prédictatif	
Niveau-, Höhepunkt der Aufmerksamkeit		prädikativ	
	עלית-הקשב	object	משא
		objet	
Anstieg der Aufmerksamkeit		Objekt	
	שפל-הקשב	attribute	לְנֹאֵי 1
		attribut	
Tiefstand der Aufmerksamkeit		Attribut	
		attributive	לְנֹאֵי, שֶׁ לְנֹאֵי
narrowness of attention	צרות הקשב	attributif	
étroitesse de l'attention		attributiv	
Enge der Aufmerksamkeit			2. ק ש ב
distributive attention	קשב מתחלק	attention	קשב
attention distributive		attention	
distributive Aufmerksamkeit		Aufmerksamkeit	
selective attention	קשב בְּרִנְיָ	attentive	קשוב
attention sélective		attentif	
absondernde Aufmerksamkeit		aufmerksam	
selectivity	בְּרִנְיוֹת	fluctuation of attention	תְּנוּדַת-הַקֶּשֶׁב
selectivité		fluctuation de l'attention	
Absonderung		Schwankung der Aufmerksamkeit	
voluntary	מְרִצּוֹן, רְצוֹנִי	waves of attention	גַּלְיֵי-הַקֶּשֶׁב
voluntaire		ondes de l'attention	
willkürlich		Wellen der Aufmerksamkeit	

1. הכוונה כאן למונח חדקדוקי, ומשום כך אין להשתמש כאן במלה אצור, הנוהגת בדקדוק

למושג adjectivum.

fatiguable	מְתֵעֵף, נֹחַ לְהִתְעֵיף	unvoluntary	שָׁא מְרָצוֹן, לֹא-רָצוֹנִי
fatigable		involontaire	
ermüdbar		unwillkürlich	
fatiguability	נְטִיָּה לְהִתְעֵיף	concentration	רְכוּז
fatigabilité		concentration	
Ermüdbarkeit		Konzentration	
degree of fatiguability	דְּרָגַת-הִתְעֵיפוּת,	concentrated	מְרָכֵז
degré de fatigabilité	מִדָּת, שְׁעוּר-	concentré	
Ermüdungsgrad		konzentriert	
continuous work	עֲבוּדָה רְצוּפָה	distraction	פְּזוּר
travail continu		distraction	
fortlaufende Arbeit		Zerstreuung	
work curve	עֲקָמ-הָעֲבוּדָה	distracted	מְפֹרֵז
courbe du travail		distrait	
Arbeitskurve		zerstreut	
daily fluctuation	תְּנודוֹת-יוֹם		
fluctuations journalières			
Tagesschwankung			
decrement of output	יְרִידַת-הֶהֱסָפָק	mental work	עֲבוּדָה רוּחָנִית
diminution du rendement		travail mental	
Abnahme—, Abfall der Leistung		geistige Arbeit	
work-limit methode	מִתְּוָדָה (אוּ דְרָף) שֶׁל	incitation	עִירוּר
méthode de limitation	עֲבוּדָה מְגִדֶּרֶת	incitation	
du travail		Arbeitsanregung	
time-limit method	מִתְּוָדָה (אוּ דְרָף) שֶׁל	recovery	הִתְקַלְפַת-כֹּחַ
méthode de limitation	זְמַן מְגִדֶּרֶת	recouvrement	
du temps		Erholung	
	כֶּשֶׁר הִתְחַלֵּף	mental fatigue	עֵיפוּת רוּחָנִית (מצב) :
		fatigue mentale	הִתְעֵיפוּת רוּחָנִית (תהליך)
Umstellbarkeit		geistige Ermüdung	

3. עבודה רוחנית

המונחים העבריים למושגים analogy (עמי' 253) ו-sylogism (עמי' 254) עדיין לא באה עליהם הכרעת ועד הלשון. אע"פ כן הם מובאים כאן — אמנם כהצעה בלבד — כי ע"פ סדר העניינים מקומם ברשימה זו. ההחלטה תפורסם באחת מן הרשימות הבאות של מונחי-פסיכולוגיה.

עיקר השאלה, שהדעות חלוקות בפתרונה, הן בוועדה והן מחוץ לה, היא: לאיזה מן שני המושגים ראוי לייחד את המלה היקש וגזירותיה, שמעיקרא כלולים בהן שתי המשמעויות הנ"ל. בספרות התלמודית משמש היקש כרגיל ל-analogy, ואילו בספרות הפילוסופית של ימי הביניים נתייחד ל-sylogism (עיי' למשל ב"מלות ההגיון" להרמב"ם). ברור, שאין לקיים גם להבא את הכפילות הזאת במונחים מדעיים, שכל ערכם דיוק וברירות המשמעות. לשם ההכרעה בשאלה זו צריך אפוא לבדוק יפה, איזה מן שני המובנים של אותה מלה נפוץ היום בלשונונו לפי מקצועות המדע השונים. ובכך יש גם לתלות את ההחלטה, אם יישאר המונח הלועזי אף בעברית, כי שני המונחים הלועזיים הנ"ל לא במידה שווה הם נוחים לעברית.

ההצעה גורה שיהי ל-analogy — כך אנו מוצאים לעתים בספרות החדשה — יש לה מתנגדים, כי מונח תלמודי זה אינו ממידות ההגיון, והללו סוברים, שאין להוציאו מהוראתו המקורית בתלמוד.